

Životné prostredie

REVUE PRE TEÓRIU A TVORBU ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

Roč. XXXV

5/2001

Obsah

J. Šípek: Turizmus a rekreácia v postmoderných dobách	229
J. Supuka: Podmienky na rekreáciu v prímestských a mestských zónach na Slovensku	234
E. Reichrtová, L. Palkovičová: Fyziologické a zdravotné aspekty človeka vo vzťahu k oddychu a rekreácii	239
M. Vaníček: Rekreácia a turizmus v súčinnosti s územným rozvojom Slovenska	243
M. Hasman, J. Šíp: Potenciál územia k rekreácii	248
D. Kušová, J. Těšitel, M. Bartoš: Krajina jako prostředí k rekreaci (na příkladu Šumavy) ..	253
J. Vráblíková, P. Dvořák, P. Vráblík: Lze využít oblast severních Čech k rekreaci? ..	257
L. Weismann, O. Habušťová: Ploskáčik pagaštanový naďalej ohrozuje pagaštan kónský v našich parkoch a alejách ...	261
V. Prachar, M. Veningerová, J. Uhnák: Specimen banking – kľúčová metóda biologického a environmentálneho monitoringu	265
P. Gajdoš: Sociálna participácia a sídelný rozvoj	268
Tribúna	
E. Ginter: Rozdielny vývoj zdravotného stavu obyvateľov Slovenskej a Českej republiky – analýza sociálnych faktorov ..	272

Prostredie na rekreáciu a oddych

O téme "prostredie na rekreáciu a oddych" sa dá diskutovať z mnohých hľadísk. Súbor príspevkov v tomto čísle predstavuje skôr jednotlivé kamienky mozaiky, v nijakom prípade si nekladie nárok na úplnosť vysvetlenia.

Uholným kameňom diskusie sa stalo vymedzenie pojmov "odpočinok" či "rekreácia". Odpočinok sa chápe ako prirodzená súčasť životných cyklov človeka prejavujúca sa snahou o obnovu duševných i fyzických síl. Jeho podstatu a užitočnosť dokumentujú napr. slová antického básnika: "Dopraj si odpočinok. Pole, ktoré si odpočinie, bohato vráti, čo ti je dlžné." (Publius Ovidius Naso) Schopnosť zmeniť druh aktivity a často i zmeniť prostredie sa pritom považuje za základný predpoklad schopnosti človeka odpočívať.

Z tohto pohľadu má rekreačný potenciál každé prostredie, ktoré človeku umožní uniknúť z rutiny. V takto široko poňatej ponuke zaujíma krajina ako miesto na rekreáciu výsadné postavenie. Potreba pobytu človeka vo voľnej krajine vychádza zrejme z jeho prírodnej zakotvenosti. Význam, ktorý rekreácii v krajine prisudzuje, je potom výsledkom čoraz väčšej vzácnosti neporušeného prírodného prostredia.

Rozvoj rekreácie do súčasnej masovej formy súvisí s nárastom bohatstva a dostatkom voľného času značnej časti populácie. Dopyt vyvolal ponuku vo forme turizmu, ktorý je dnes regulárnym (a výnosným) hospodárskym odvetvím so všetkými atribútmi. "Spriemyslenie" turizmu však skrýva, okrem nesporných ekonomických výhod, i jedno podstatné nebezpečenstvo. Nebezpečenstvo, že sa obráti proti svojmu pôvodnému zmyslu – prestane byť aktivitou smerujúcou k obnoveniu síl človeka.

Turizmus pôsobí v území i naopak – ovplyvňuje rast a charakter sídel, podporuje rozvoj stagnujúcich a upadajúcich, spôsobuje premenu vidieckych na mestské, osád na administratívne sídla, z ktorých mnohé sa potom stanú jeho centrami.

O odpočinku formou cestovania sa často diskutuje aj v súvislosti s fenoménom domova. Aj tu sa skôr len formulujú otázky, ktoré čakajú na odpovede. Mezi nimi prebleskuje obava, či vďaka súčasnému trendu "rušenia stredovosti sveta" nehrozí postupný rozpad toho, čomu sa hovorí "domov". Nie je to, samozrejme, vôbec vylúčené. Našťastie, nie je to jediná možnosť. Rovnako opodstatnený je aj názor, že iba vtedy si môžeme domov v plnej miere uvedomiť, ak máme možnosť sa od neho, aspoň na chvíľu, odpútať a vidieť ho akosi zvonku.

Cieľom monotematického čísla rozhodne nie je predloženie nemenných dogiem. Ambíciou autorov je skôr znovuoformovať diskusiu na tému odpočinok a rekreácia, ktorá by mohla viesť k výmene názorov medzi odbornou i laickou verejnosťou.

Ján Supuka, Jan Těšitel, Eva Reichrtová

Kontakty

- K. Trizuljaková:** Skauting a životné prostredie 275
M. Samová: Planetárium pre Bratislavu 276

Aktuality

- P. Neveziová:** Zelená olympiáda 227
E. Kočická: 10 rokov Fakulty ekológie a environmentalistiky TU vo Zvolene 228

Recenzie

- B. Fedurcová:** Právo životného prostredia 279

Contents

- J. Šípek:** Tourism and Recreation in the Postmodern Context .. 229
J. Supuka: Conditions for Recreation in Suburban and Urban Zones in Slovakia 234
E. Reichrtová, L. Palkovičová: Physiological Aspects of Human Health with Respect to Recreation and Relax 239
M. Vaníček: Recreation and Tourism in Co-action with a Territorial Development of Slovakia 243
M. Hasman, J. Šíp: Potential of Area for Recreation 248
D. Kušová, J. Těšitel, M. Bartoš: Landscape as a Milieu for Recreation (an Example of Šumava Mts) 253
J. Vráblíková, P. Dvořák, P. Vráblík: Can Northern Bohemia be Used for Recreation? 257
L. Weismann, O. Habuštová: Horsenut Trees in Our Parks and Alleys are Still Jeopardised by *Cameraria ohridella* 261
V. Prachar, M. Veningerová, J. Uhnák: Specimen Banking – the Key Method for Biologic and Environmental Monitoring 265
P. Gajdoš: Social Participation and Settlement Development 268

Environment for Recreation and Rest

The theme “environment for recreation and rest” can be discussed from many aspects. The complex of contributions in this issue presents single stones of a mosaic that does not aim to explain it completely.

The stumbling block of the discussion became the notion “rest” or “recreation”. Rest is understood as a natural part of human life cycle, appearing as an effort to renew his spiritual and physical energy. The basis and usefulness of rest is documented for example by the words of an Ancient poet: “*Indulge rest to yourself. Meadow which takes a rest, richly gives you back which it owes you.*” (Publius Ovidius Naso) The ability to change the role and also the environment is suggested as a basic presumption of human ability to have a rest.

From this aspect each environment has its own recreational potential enabling man to escape. In such a wide scale of offer the landscape as a place for recreation has a privileged position. The need of man to live in open landscape is given by his natural anchorage. The importance of recreation in the landscape is the result of increasing rareness of undamaged natural environment.

The development of recreation in its actual mass form is connected with an increase of richness and efficiency of free time of a large part of population. The demand caused an offer in the form of tourism, which is now a regular (and profitable) economic branch. “Industrialisation” of tourism has, except of indisputable economical advantages, also a basic danger. A danger, that tourism turns against its original interpretation – it stopped to be an activity enabling the regeneration of man’s energy.

Tourism also effects the growth and character of settlements, it supports the development of stagnating and declining ones, it supports the change of rural ones to towns, villages to administrative settlements. Later many of them become central settlements.

Rest in a form of travelling is often discussed also in connection of the phenomenon of home. Here questions are waiting for answers rather appear. There is present the apprehension whether thanks to the present trend of disturbance of the world will not appear a gradual decay of that we call home. Of course, it is not impossible. Fortunately it is not the only possibility. The opinion that I am able to appreciate my home only if I have the opportunity to leave it and see it as an outsider, is well-founded.

To present unchangeable dogmas is not the aim of this monothematic issue. The authors want to reopen the discussion on the topic of rest and recreation that could mean the exchange of opinions among specialists as well as wide public.

Ján Supuka, Jan Těšitel, Eva Reichrtová

Tribune

- E. Ginter:** Different Development of the Health Status of the Inhabitants in the Slovak and Czech Republics – Analysis of Social Factors 272

Contacts

- K. Trizuljaková:** Scouting and the Environment 275
M. Samová: Planetary for Bratislava 276

Recent News

- P. Neveziová:** Green Olympiad . 227
E. Kočická: 10 Years of the Faculty of Ecology and Environmental Sciences of the Technical University Zvolen 228

Rewiew

- B. Fedurcová:** Law of the Environment 279